32e jaar. — N° 62. Zaterdag 23 Mei 1885.

DE POSTRIJDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

Men schrijft in te **Tongeren** bij M. COLLEE, uitgever en eigenaar van dit blad.

De *Postrijder* verschijnt 's dinsdags, 's donderdags en 's zaterdags.

Alle toezendingen van brieven, geld of aankondigingen moeten *franco* gedaan worden aan den uitgever, **groote Markt, n° 37-39, te Tongeren.**

Abonnement

Drie maal per week **6** francs per jaar.
Twee » » **5** » »
Een » » **4** » »
Een blad afzonderlijk **15** centimen.
De abonnementen zijn vooraf betaalbaar.
Aankondigingen **15** centimen per drukregel.
Reclamen, vonnissen en andere artikels vooraan of midden in het blad : **1** fr. den drukregel.

TONGEREN, DEN 23 MEI.

Van alles wat.

De lezers van den *Postrijder* hebben nog niet vergeten hoe onlangs het tongersch genzenblad zich moeite gaf om zijne liberale meesters voor felle mannen doen door te gaan. Het genzenblad schreef dat het aan de liberalen was dat wij de nieuwe statie van Tongeren te danken hadden en dat zij het zijn die het eerste gedacht hebben de statie te bouwen op de plaats waar zij gaat komen ; volgens den genzen suffer was er niets gelijk de liberalen om eene stad gelukkig te maken, en de katholieken zouden maar domkoppen zijn die onze stad tot den ondergang willen brengen.

Die heele onnoozele praat begon ons op het laatst te vervelen en over eenigen tijd daagden wij het genzenblad uit van voor de borden te komen of met een uittreksel van de beraadslagingen van den gemeente raad of zelfs met eenen artikel uit een blad hetwelk de gedachte van de statie op den steenweg te bouwen aan eenen liberalen raadsheer toeschreef. Integendeel, voegden wij er bij, het is juist de katholieke regeering der heeren Meyers, Schaetzen en Coart die zich altijd voor dit plan verklaard heeft. Sedert veertien dagen houdt het genzenblad nu den bek alsof het van den donder geslagen was en het spreekt niet meer van de nieuwe statie alsof er nooit geene kwestie van geweest was.

Wij zouden durven wedden dat, sedert hetgeen wij verleden week gezegd hebben, het genzenblad voor altijd van die kwestie zal zwijgen.

Die gazet moet toch hare lezers voor felle slimmerikken aanzien !

∴

Onze katholieke ministers gaan langzaam doch zonder ophouden voort met de gemeenten te ontslaan van den overgrooten last die het genzen onderwijs hun op de schouders deed drukken.

Ziehier eenige nieuwe voorbeelden die wij deze week in den *Moniteur* vinden :

De gemeente Berg bij Tongeren had eene gemeente school waar geen enkel kind in was. De vrije school bestierd door M. K. Jos. Bronwers, oud leeraar der katholieke jongens school van Tongeren, telde 60 leerlingen. M. Bronwers is Belg door naturalisatie, en bij bezit een bekwaamheids-diploma. Is het niet belachelijk van staande te houden dat de gemeente Berg hare ledige school zou moeten onderhouden, terwijl deze geen den minsten dienst aan de gemeente bewijst? Een luie liberale school rentenier zou daar moeten door de inwoners van Berg betaald worden om niets te doen ! Een onderwijs, waar geen enkel huisvader betrouwen in stelt, moet door de lastbetalers onderhouden worden, terwijl de vrije school, waar de 60 kinderen der gemeente naar toe gaan, geen den minsten onderstand zou mogen genieten !

Is dat niet belachelijk ? En was het niet hoog tijd dat er een einde gesteld werd aan zulke misbruiken die zoo duur aan de gemeente kosten ?

De gemeente moet hare bedienden betalen juist gelijk een meester zijnen knecht of werkman moet betalen ; dat spreekt van zelfs. Maar wat zoudt gij denken als iemand u kwam zeggen dat gij eenen knecht moet betalen om niets te doen ? dat gij eenen werkman moet in dienst nemen, maar dat die werkman 's morgens zoo lang moet slapen als het hem belieft ? dat hij den ganschen dag moet wandelen gaan ? dat gij moet zorgen dat hij altijd centen op zak heeft en dat gij hem van den besten tabak moet te rooken geven, zoo niet dat gij eenen specialen commissaris zult t'huis krijgen die op uwe kosten fijne cigaren voor uwen knecht zal meebrengen ?

Ziedaar nogtans juist hoe het liberaal gouvernement handelde met de luierikken die als officieele onderwijzers aangesteld waren. Zij moesten betaald worden om niets te doen, en gebeurde het dat zij niet knap op den dag hunne centen optrokken, dan kwam er een speciale commissaris aangestieveld op koste der gemeente kas, dat wil zeggen op koste der inwoners van de gemeente.

Is het te verwonderen dat op alle punten van het land de kiezers dat spel moede zijn geworden en dat men overal de liberale kandidaten door venster en deur uitgeworpen heeft !

∴

Berg is de eenige gemeente niet die deze week heeft kunnen illumineeren. Horpmael, Neerpelt, Lanaeken, Lippeloo en meer andere hebben dezer dagen het geluk gehad zich van hunne duurkostende en verlatene gemeenteschool te kunnen ontlasten.

Te Horpmael was geen enkel kind in de gemeente school ; in de vrije katholieke school vond men de negentig kinderen der gemeente. De katholieke onderwijzer, M. Laquay, bezit een certificaat van bekwaamheid, afgeleverd in de normaalschool van St-Truiden. Om onze liberalen plezier te doen moest men de ledige school staande houden en de vrije sluiten !

Te Lippeloo was alweer geen enkel leerling in de officieele school te vinden ; alle kinderen der gemeente, ten getalle van 120, volgden het onderwijs van den katholieken onderwijzer M. Desmet, die van het vereischte diploma voorzien is.

Te Neerpelt, was EEN kind in de gemeente school, dat was een kind van importance, want voor hem alleen moest de gemeente eene school en eenen schoolmeester onderhouden. In de katholieke school waren 120 leerlingen. De twee vrije onderwijzers MM. Willems en Onckelinx hebben elk een bekwaamheids diploma.

Te Lanaeken waren drie kinderen in de officieele school. In de vrije school bestierd door M. Jaassen gediplomeerd onderwijzer en door Mej. Serexhe, die ontslagen is van het diploma als oude bestierster der school van Lanaeken, telde men in de jongens school 140, en in de meisjesschool 146 leerlingen.

Laat ons nu eens optellen hoeveel leerlingen er in de officieele scholen en in de vrije scholen zijn in de gemeenten waar deze week de vrije scholen aangenomen zijn.

	Vrije scholen	Officieele scholen.
Berg	60	0
Horpmael	90	0
Lippeloo	120	0
Neerpelt	120	1
Lanaeken	286	3
	676	4

Dat zijn sprekende cijfers. In de vrije of katholieke scholen van deze vijf gemeenten telt men 676 leerlingen ; in de officieele scholen 4.

En daarna zullen onze genzen u zeggen komen dat het katholiek ministerie het onderwijs vernietigt door de ledige of omtrent ledige scholen te sluiten, wanneer er in dezelfde gemeente eene bloeiende vrije school bestaat. Het katholiek ministerie vernietigt het onderwijs niet, wijl het onderwijs in de afgeschafte scholen niet bestaat. De handelwijze van ons ministerie antwoordt op het verlangen onzer gemeenten, zij geeft hun de vrijheid terug, zij herstelt de schreeuwende onrechtvaardigheid waarvan zij veel te lang de slachtoffers geweest zijn.

∴

Verleden jaar, eenige weken voor den val van het liberaal ministerie, bekende de heer Van Humbeeck dat er in het land 96 scholen waren met niet éénen leerling, 317 met minder dan 10 en 658 met minder dan 15 leerlingen.

Van al die onnoodige scholen heeft het nationaal ministerie, dat met de grootste gematigdheid en eerbied voor alle denkwijzen te werk gaat, er nog maar 80 afgeschaft.

Al die scholen telden te zamen maar 276 leerlingen, terwijl de vrije scholen er 9759 bezitten.

Gerekend, dat iedere school maar 4,000 fr. 's jaars kostte, dat is 504,000 fr. gewonnen voor de lastenbetalers.

Niettemin schreeuwen de liberale gazetten, *dat het onderwijs vernietigd wordt* en dat het ministerie het land wil dompelen, in de duisternissen der onwetendheid !

Dwaze praat ! Dat de honderde bloeiende vrije scholen, met hunne duizende leerlingen, die geenen centsem aan de lastenbetalers kosten, vernietigd waren, dan zouden de liberalen zeker roepen dat het onderwijs gered is !!!

∴

De *Moniteur des Employes* wenscht zich meer en meer geluk dat de bedienden en ambtenaars ontslagen zijn van den liberalen M. Xavier Olin.

Het blad merkt integendeel op dat de positie van de bedienden, sedert de toetreding van M. Vandenpeereboom, veel, oneindig veel verbeterd is en het plicht wordt voor hen, dezen minister tegen de onweerdige uitvallen te verdedigen.

O, die fameuze liberalen zijn geweldige groote volksvrienden ; zij jouwen eenen man uit, die voor den kleinen ambtenaar eene wezenlijke voorzienigheid is, en men stort gemaakte tranen over het lot der schoolmeesters, die een goed bestaan hebben !

Alles voor de schoolmeesters die niet alleen de beurs goed voorzien hebben, maar die men daarenboven vakantie op vakantie geeft, terwijl de liberale pers chikaneert op een uur zondagrust dat de minister Vandenpeereboom aan de ambtenaars geven wil.

Het artikel van den *Moniteur des Employés* bevat waarheden, strenge waarheden.

∴

De *Réforme*, van Brussel, heeft eenen veldtocht begonnen tegen den geneeskundigen dienst op den Staatsspoorweg, wier kosten op eene ongeloofelijke manier verhoogd zijn. Van 159,182 fr. in 1874, bereikten zij in 1882 de som van 472,052 fr.

Als wij de *Réforme* mogen geloven, ging het in dezen dienst heel wonderlijk. Het blad haalt aan, dat de vingerlijt van eenen werkman, onder andere, 71 fr. heeft gekost !

De zaken, voegt het blad er bij, zijn zoo verre gegaan dat de minister 50 t. h. zou afgetrokken hebben van de ontvangsten van eenen geneesheer die tot 10,000 fr. beliepen.

Het schijnt, en 't verwondert ons niet, dat de minister van spoorwegen er orde begint in te stellen ; doch zeker is 't dat dit alweer een warboeltjen is, ons door de liberale ministers achtergelaten. Ja, een liberaal ministerie is een kostelijk ding ; de hulpkas der werklieden van den ijzeren-weg schijnt hiervan overtuigd te zijn.

∴

De katholieken zijn boven.

Ehwel, zeggen eenige politieke babbelaars, die meenen dat zij zeer slim zijn, loopen de kiekens nu gebraden in de boter en met het vorket op den rug langs de straat, kakelend om opgeeten te worden ?

Zijn de lasten nu afgeslagen ?

Zijn de arme menschen nu rijk ?

Neen, vrienden.

Maar het nationaal ministerie zal zorgen dat er geene kiekskens en fleschkens champagne meer begraven worden met officieeden dienst en op de kosten van het land, in de hongerige maag van de heeren van het schoolenkwest.

Het nationaal ministerie zal zorgen dat de handel allengskens beter draaie, en het volk gemakkelijker boter bij den visch en vleesch over tafel krijge ; dat men wat min ete en smulle uit den haverbak, zonder het door zijn werk te verdienen.

Het nationaal ministerie zal zorgen, dat eerst de put van vele millioenen gedolven door de liberalen gevuld worde ; daarna zullen beurtelings de nieuwe lasten afgeschaft worden die door het ministerie Graux-Rolin gemaakt en gestemd waren.

Is dat verstaan ?

∴

Er stond den 29 april te lezen, in de liberale *Stad Gent* :

« De *Opinion* van Antwerpen zegt uit goede bron vernomen te hebben, dat generaal Pontus beslist heeft een ontwerp van reserve aan te bieden en hij zal van de aanneming eene kwestie van portefeuille maken.

« Wij denken dat de overige ministers den heer Pontus wel zullen weten te overtuigen, dat hij met geene reserve mag afkomen, daar de klerikalen in geheel het land, voor de kiezingen, beloofd hebben dat zij nooit eene reserve zouden voorstellen.

« Als hij aanhoudt dan zullen zijhem laten vertrekken en wel den een of ander fanatieke vinden, om hem te vervangen. »

Gij ziet wel, vrienden lezers, dat de liberalen zelve overtuigd zijn dat de katholieken de beloften houden die zij voor de kiezingen doen.

Maar de liberalen deden het anders : zij zonden acht dagen voor de kiezing een manifest rond door hunne kandidaten geteekend, en waarin zij verzekerden dat er geene leeningen noch belastingen zouden komen. Als zij gekozen waren, haastten zij zich 50 millioen nieuwe lasten en 119 millioen nieuwe leeningen te stemmen.

Dat was jaarlijks eene som van verscheidene millioenen, die uit de zakken der burgerij gekloptt werden. En dat in eenen tijd van nijpende krisis.

Waren de liberalen aan het hoofd gebleven, wij hadden nu de reserve van 50,000 man daarbij, en waren geheel op zijn prusisch ingericht.

Gelukkiglijk zijn zij gevallen. Het legerkontiguet is reeds verminderd, vermits vrijgestelden niet meer vervangen worden. De reserve is in den doodboek. De huisgezinnen zullen voor 1886 fr. hunne zoons van den dienst kunnen vrijkoopen.

Het is misschien eene der grootste weldaden, die het ministerie aan de kiezers kon bewijzen. Zoolang de katholieken er aanblijven, zullen de onders, die eenen plaatsvervanger willen hebben, van 1500 tot 2500 fr. daarop sparen.

Vergeet dit niet !

Wereldtentoonstelling van Antwerpen.

Die ongelukkige façade ! Zal zij wel ooit voltooid zijn ? De wijze waarop men er aan werkt, laat waarlijk vreezen dat wij nooit dien gevel zullen zien gelijk de bouwmeester hem ontworpen heeft, met zijne beelden enz. Hoogstens een goed dozijn mannen werken er aan, als men er ten minste 50 en meer zou kunnen aan zetten. Men is bezig met het ijzeren geraamte te bekleeden met planken, maar men schijnt het voorschrift van den fabeldichter te willen volgen : haast u traagzaam. Aan den voet van het werk zijn de pleisterstukken gebracht, die de planken beschutting moeten bekleeden. Langs binnen is er ook nog veel, zeer veel te doen ; men loopt er in veel zalen nog altijd tusschen kisten en bakken en dat neemt den goeden indruk weg, dien men elders heeft gekregen in de afdeelingen die gereed zijn.

Is het omdat er nog op vele plaatsen alles overhoop staat, dat het ons voorkomt dat er in sommige zalen zoo weinig ruimte is tusschen de uitstallingen ? Ons dunkens, zal men, op de dagen van grooten toehoop, in veel compartimenten, zoo niet moeite hebben om gemakkelijk rond te gaan, dan toch niet met het gewenscht gemak de uitstallingen kunnen beziehtigen.

Als het weder eenigzins goed is, dan zijn er reeds veel bezoekers in de tentoonstelling. Aan de verschillende pavijoenen waar drank wordt verkocht, heerscht er reeds veel beweging.

De hoofdingang is langs de Zuiderlei. Op dien schoonen weg bevinden zich nog altijd, gelijk den dag der opening, langs beide zijden, hooge masten, met de belgische en antwerpsche kleuren in den top. Beschenen door de zon — eilaas, waarom pruilt zij zoo gestadig in deze lieve maand mei ! — geeft die versiering een feestelijk uitzicht aan de omstreken der tentoonstelling. Er is veel leven langs daar. Men hoort er gestadig door mannen, vrouwen en kinderen roepen : « Het plan der tentoonstelling ! koopt het plan ! Het plan van Antwerpen ! » Rijtuigen rijden heen en weer, bezoekers aanbrengende of wegvoerende. Aan de ingangen staan talrijke bedienden in blauwen uniform, die zeer beleefd inlichtingen geven als men er hun vraagt.

∴

Wij komen in den tuin langs den hoofdingang. Hier is sedert een Iftal dagen veel verricht. Vele nieuwe pavijoenen zijn uit den grond opgerezen. Op sommige plaatsen is nog aan het timmeren en metsen, maar men kan hier toch reeds een aangenaam levenstje leiden, wel te verstaan als men geld op zak heeft. Gij zult het wel zien, als gij naar de tentoonstelling zult gaan : ik wil niet zeggen dat men er de menschen stroopt, maar om al de kleine gestoogkens te voldoen, die bij u zullen opkomen als gij die lieve pavijoenen zult zien, waar men fijne koekjes, chocolaad, thé, melk, likeur, rijnsch-wijn, champagne, enz. enz. verkoopt, zult ge toch nog al eene welgevulde beurs moeten hebben, al worden die lekkere eetwaren en dranken aan eenen genadelijken, eenen « burgerlijken » prijs verkocht.

Voor den hoofdingang, in den tuin, ligt eene ruime vijver, langwerpig vierkant met afgeronde hoeken, en arduinen boorden. Die vijver heeft eenen grond uit cement gemaakt. Bij is dus waterproef. Blaton-Aubert heeft op den vijver een heeten hoop beelden geplaatst, die hare schoone vormen zullen weerspiegelen in het heldere water van den vijver. Maar nu ligt die vijver nog pepperdroog.

De wandeling in den tuin is zeer aangenaam : wij kunnen die zelfs beginnen met een leerrijk bezoek aan eene pachthoeve van Manitoba, tentoongestelt door de spoorwegmaatschappij van den *Canadian-pacific*. Het schijnt dat er in de provincie Manitoba, die eene uitgestrektheid van omtrent 52 millioen hectaren heeft, gronden te koopen zijn ten prijze van minstens 12 frank het gemet.

Die gronden behooren aan gemelde maatschappij, die er addus belang in had te toonen op welke wijze men in het Noord-Westen van Canada leven kan. Men ziet hier eene volledige inrichting van eene pachterij ; het houten huis van den landbouwer, met de keuken en slaapkamer ; de lijnwaden

---

EENE HELDIN

HISTORISCH VERHAAL
UIT DE FRANSCHE OMWENTELING.

(2e VERVOLG.)

III.

De wederwraak.

Een vluchtig aantal dagen na den aftocht der soldaten, verspreidde zich een plotselinge schrik in het dorp.

Eenige landlieden verhaalden dat zij op de baan van St-Nikolaas een gansch bataljon krijgslieden gezien hadden. Het gerucht werd rondgestrooid, dat het Franschen zijn, die om de zoogezegde sluipmoord van den Trompetter te wreken, het dorp te vuur en te zwaard kwamen vernielen.

Inderdaad, het bewees dat die losse tijding niet ongeground was : weinige stonden nadien had het bataljon zich op de groote marktplaats neergeslagen.

De Kapitein, hoe zwaar en hoe pijnlijk het hem ook viel, (want hij was een gerechtig man doch geen dwingeland) deed aan alle hoeken der straten aan de openbare gebouwen, tot op de boomen toe, dit wreede strafbericht plakken.

« Burgers van S*** ! »

Elk zij kond datter de moordenaar van den Trompetter ende zal op de pijnebank gezet worden ende daerna aen de galge gehangen worden.

Datter na verloope van drij daegen het dorp ende geplonderd ende op de vier hoeken in den brande zal gestoken worden.

Van wegens den hoogen krijgsraed,

(Get.) Kapitein C. PERS.

Nooit was zooveel geestdrift onder de soldaten geweest, dewijl nu hunne wraakdorst ging verzadigd worden. Maar wat nog meer hunne harten streelde en bekoorlijkst in hunne oogen blonk, was de rijke buit die hun ging te beurt vallen en bovendien het laakbaar genoegen van het dorp te zien branden en op de puinen te zegevieren...

Hoe grooter de blijdschap was, die onder de krijgsbenden heerschte, des te pijnlijker was het verdriet en te dieper den rouw waarin de gansche bevolking gedompeld was.

Bij de afkondiging van die schrikkelijke straf stierven de klachten op alle lippen en de akelige stilte der dood overmeesterde het angstig volk.

De vrouwen smolten in tranen weg, verhieven hunne roodgekreten oogen ten hemel en baden vurig Dengene die alleen de harten nog verstaat en hunne wenschen inwilligt, wanneer de dwingelandij een slot aan hunnen mond vast klinkt.

De maanen, overtuigd dat hun ijzeren arm en onversaagden moed niet konden baten in deze droevige omstandigheden, verdoemden hunne onmachtigheid. Hartvermorselende gedachten hielden iedereen bezig : angst en droefheid doorknabbelden alle gemoederen : zoo zonk ieder oogenblik traagzaam in den gapenden kolk der tijden, want voor het lijden is de snelgevleugelde tijd niet gierig, maar meet kruipende en smartvolle uren toe.

De frissche lucht die het leven inblaast aan al wat ademt, was branden I en verstikkend voor de dorpelingen, en bevong hunnen boezem ; de natuur ontsluierde zich met een rouwvloers aan hunne verbijsterde oogen ; voor hen was niets meer wezenlijk en zij leefden alleenlijk meer van herinneringen uit vroegere tijden, wier bitterheid nu al hunne slepende levensstonden vergalden.

In het midden dier ellenden dacht schier niemand aan uitkomst voor de nakende onheilen.

De Meier en Schepenen hadden hunnen geest afgemat om een reddingsmiddel te verzinnen. Reeds hadden zij 200 gouden louis, een groot getal zakken tarwe en koorn en omtrent 200 hemdens gegeven ; doch deze poging gelukte niet het besluit in te doen trekken. Noch list, noch geld konden hier niet gelden. Naar hooger macht zich wenden ?... Dit werd onmogelijk, want de nood klom te hoog en de tijd verzwond. Zich bij den kapitein der krijgsmannen begeven, eenen knieval doen, eenen vredehandel beramen, waardoor aan het leger, te recht vertoornd, voldoening werd gegeven ? Dit was zeer gevaarlijk, want zich in het midden der teugelooze soldaten begeven, was zich onmiddellijk blootstellen om het offer hunner verblinde woede te worden.

Nogtans de Meier des dorps, de heer Verganwen een man die zijne onderzaten oprechte liefde tordroeg en hun welzijn ter harte had, ontzag zich noch moeite noch zelfgevaar.

Hij begaf zich bij den kapitein, legde alle middelen tot vrede in 't werk : knieval, beloften, smeeken, alles wat een hart, hoe ongevoelig het ook zij, tot medelijden en erbarming kan nopen, werd niet gespaard.

Hoe edelmoedig en bovenswaardig dan ook dit pogen was, moest hij nettemin onverrichter zake het kamp verlaten. De verbittering en de grimschap der soldaten waren te driftig en te opgewonden om zich zoo lichtelijk te laten beteugelen.

Moedeloos en het hoofd op den boezem gedrukt trok de Meier huiswaarts weder, en werd op weg door eenige rondzwervende soldaten met de lafste scheldwoorden en de hoonenste lasteringen beladen.

Alle redmiddelen waren nu verloren, en de laatste vonk van hoop die in de harten nog smeulde was ook uitgedoofd.

De eerste der drie dagen liep ten einde... De ondergaande zon goot haren rozenkleurigen avondgloed in het dorpje neder ; hare laatste stralen wemelden in gouden glans tusschen de nederige woningen. Onder duizenden verschillige en afwisselende kleuren blikkerden zij op den spitsen toren der kerk, drongen heimelijk langs de vensterluiken in de woningen der bevreesde burgers. Hoe schoon en aanvallig ook die avondstralen waren, konden zij nu nogtans de dorpelingen niet meer troosten gelijk voorhenen na eenen dag van zwoegen en slaven. De zon der vrijheid, wier stralen hen zoo streelend beschenen had, ging zij niet voor altijd ondergaan ?

Nog twee dagen en hunne vrijheidstoorts ging aan den oosterkim niet meer verschijnen... de slavernij en de verwoesting stonden dreigend voor de deur.

De angst neep hen met scherpe beten en de kommernis doorreet gedurig hunne gemoederen ; traagzaam sleepten zich de uren der booden lijdensnachten voort, waarvan zij iederen klokslag op den kerktoren hoorden bommen ; martelende nagedachten en akelige droomen waakten aan hunne rustkoets en verdreven allen slaaplust van hunne vakerige oogleden.

De morgen schemerde weder maar niet een dorpbewoner verliet zijne woning. Eene doodsche ruste en diepe stilte heerschten in het dorp ; geene vensterluiken werden opengesmeten door de ijverige huismoeder, bij het kraaien van den haan ; geen deuren ontsprongen aan het nachtelijk slot. Alles scheen onbezield te sluimeren als onder den benauwden stempel der dood gedrukt.

Alleenlijk de kronkelende rookwalmen die uit de schouwpijp van des armen stulp en des rijken woon opstegen, duidden aan dat er nog leven bij de haardstede was.

Och ! ware men in die woningen binnengegaan, welke zielroerende tooneelen zouden onze aandacht geboeid en ons medelijden verwekt hebben !

Christene Moeders, voor het erfelijk kruisbeeld neergekniéld, smeekten in hare ellenden om redding en genade van het allergenadigste Opperwezen af.

Hare oogen waren reeds rood en gezwollen van het schreien en nettemin rolden er nog gedurig zilte weemoedstranen van hare wangen ; schuldelooze en zwakke kinderen weenden om dat moeder weende. Kranke grijsaards zaten biddend in hunnen leunstoel met eene paternosterkraal in de bevende handen, bij poosen bogen zij weemoedig het hoofd alsof zij de tranen, die langs hunne verslentste wangen vloeiden, nog verbergen wilden. De moedigste maanen, alhoewel hun hart zich bekromp en hunne ziel zich beneep onder het dreigig voorgevoel der toekomende rampen, hielden zich niet onbeld.

Zij verzamelden hunne kostelijke juweelen en al wat hun dierbaar was, verborgen geld en goud en maakten zich gereed om voor het vallen van den avond het dorp te verlaten, ten einde eene veiligere woon in de naburige gemeenten te zoeken.

Andere huisgezinnen, echter min in getal, bleven moedig doch niet zonder angst te huis, den dag der algemeene verwoesting afwachten.

Zij hadden moed genoeg om ooggetuig te zijn van de gruwelijke plundering en den brand, die gansch en geheel het dorp vertaden moest.

Te zeer aangekleefd aan het dorpen va 'ergrond, hadden zij besloten op het puin hunner woon te weenen en te treuren gelijk de vrome vader Job, gelaten en gansch aan den wil Gods overgegeven.

Dan greep er een jammerlijk schouwspel plaats. Gewis is het een der treurigste feiten in de nederige geschiedenisbladen van het dorp aangeteekend, het vertrek dier talrijke huisgezinnen naar de omliggende dorpen.

Hoe latter was het afscheid van al wat hun heilig was !... In hunne droefheid kusten zij den dierbaren grond van het dorp ; zij besproeiden met eenen vloed van tranen den gewijden vaderbodem, bodem waarop hunne wieg stond en die in zijnen schoot de kostelijke asch der vaderen bewaarde, bodem waarop zij steeds vrij en vrank geademd hadden en dien zij als bannelingen gingen verlaten !...

Met betraande blikken staarden zij nogmaals op hunne rustige woning, waar zij gelukkige dagen rond den stillen haard gesleten hadden... waar zij hunne echtgenoote voor de eerste maal als moeder gekust hadden en hunne kleine telgjes, tuteiend van vreugde op den schoot van haar die hun het aanschijn gat, de eerste kinderlachjes hadden zien pinken.

Zij knielden eene laatste maal neder voor het kerkje, waar zoo dikwerf hunne vurige zielsgebeden met de kronkelende wierookwalmen tot God